

5. Кубертен П. Олимпийские мемуары. К.: Олимпийская литература, 1997. 179 с.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СУЧАСНОГО ТРЕНЕРА

Жанна ГРАЩЕНКОВА¹, к.пед.н., доцент

Максим МІШИН¹, к.фіз.вих., доцент

Сергій БЄЛИЙ², здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти

Харківська державна академія фізичної культури¹

Харків, Україна

Харківський університет внутрішніх справ²

Харків, Україна

Анотація. Проаналізовано проблемні питання формування комунікативної компетентності сучасних тренерів в процесі фахової підготовки.

Ключові слова: сучасний тренер, комунікативна компетентність, фахова підготовка.

Вступ. Одним із важливих аспектів формування професійної компетентності сучасного тренера є підвищення ефективності його комунікації в професійній діяльності, де здійснюється передача значного обсягу важливої інформації.

Аналіз світових тенденцій у сфері вищої педагогічної освіти засвідчує зростання вимог до формування компетентності майбутнього тренера. Про це наголошено у нормативних документах вітчизняного законодавства (Закон України «Про фізичну культуру та спорт»; Постанова «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року»; «Стратегія розвитку фізичної активності та спорту України до 2032 року») [2, 4, 7].

Ефективність професійної діяльності фахівця з фізичної культури і спорту значною мірою залежить від рівня розвитку комунікативних знань та вмінь.

Аналіз сучасної фахової підготовки майбутніх тренерів, дозволяє стверджувати, що недостатньо вивчено та розроблено теоретичні засади формування у здобувачів вищої освіти комунікативної компетентності.

Мета та завдання дослідження: визначити ефективні шляхи формування комунікативної компетентності у сучасного тренера.

Матеріал і методи дослідження. Аналіз науково-методичної літератури та мережі Internet, системний аналіз, узагальнення, контент-аналіз, педагогічне спостереження.

Результати дослідження та їх обговорення. Різні підходи до визначення поняття «комунікативна компетентність» відображено в працях В. Бобрицької,

А. Добрович, Ю. Ємельянова, Ю. Жукова, Л. Петровської, І. Черезової та ін. Зокрема Ю. Жуков і Л. Петровська вважають, що комунікативна компетентність базується на розвитку здатності до міжособистісної взаємодії [1, 8].

Низка науковців [2, 3, 6] розглядає комунікативну компетентність тренера як динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних, громадянських і вольових якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність тренера успішно здійснювати професійну діяльність на різних рівнях від дитячо-юнацьких спортивних шкіл до національних збірних команд країни. У професійній діяльності сучасний тренер виступає активним суб'єктом спілкування: передає та приймає інформацію від спортсменів, колег, батьків, установлює контакти з ними, будує взаємовідносини на основі діалогу, розуміє і сприймає внутрішній світ підопічних, прагне до максимальної реалізації здібностей кожного спортсмена та забезпечення його емоційного комфорту в навчально-тренувальному процесі та спортивному колективі.

Рис. 1. Складові комунікативної компетентності сучасного тренера

Комунікативна компетентність як професійна складова сучасного тренера складається з таких компетенцій: мовленнєва; мовна; дискурсивна; соціокультурна та соціолінгвістична; стратегічна тощо (рис.1) [1].

Тобто комунікативна компетентність сучасного тренера має розглядатися як синтез знань, умінь, навичок, цінностей, досвіду, професійних особистих якостей, які набуваються та формуються в процесі вивчення фахових дисциплін [8]. Але, слід зазначити, що комунікативна компетентність носить нормативний характер, включає в себе норми та правила комунікативної поведінки у суспільстві, є особистісною характеристикою майбутнього фахівця, у якій відображається і спрямованість здобувача вищої освіти на виконання майбутніх професійних задач і його ставлення до обраної професії, до самого себе і типу взаємодії з іншими людьми.

Наукові висновки дослідників О. Добротвор [3] та Н. Слободяник [5] підтверджують невідповідність академічного навчання вимогам подальшої практичної діяльності фахівця. Це вимагає впровадження в навчальний процес закладу вищої освіти сучасних освітніх технологій. Серед них на особливу увагу заслуговують тренінгові технології, що охоплюють значний арсенал форм і методів організації освітньої діяльності здобувачів, зорієнтованих на розвиток фахових компетентностей. Як доводять дослідження, викладання дисциплін стає більш ефективним, якщо в них на основі вивченого навчального матеріалу здобувач отримує творчі завдання, що дають йому змогу оволодіти компонентами комунікативної компетентності.

Тренінгові технології – це один із сучасних підходів до розвитку й удосконалення комунікативної компетентності дорослих людей, де навчання розглядається як саморозвиток та самовдосконалення на основі власних дій [1].

З огляду на це, ми рекомендуємо включити в процес фахової підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 017 Фізична культура і спорт тренінги з розвитку комунікативних навичок. Прикладом такого спецкурсу може бути «Психолого-педагогічний тренінг ефективної комунікації сучасного тренера».

Висновки. Формування комунікативної компетентності сучасного тренера відбувається під час спілкування та безпосередніх зв'язків суб'єктів комунікації, їх прямих контактів: «тренер – спортсмен», «тренер – спортивний колектив чи команда», «тренер – тренер», «тренер – суддя», «тренер – група тренерів», «тренер – представники адміністрації», «тренер – батьки спортсмена, представники громадськості, суб'єкти управління сферою фізичної культури і спорту, випадкові суб'єкти» тощо.

Застосування тренінгових технологій в освітньому процесі сприятиме формуванню професійно-важливих комунікативних якостей майбутнього фахівця та адаптації до умов майбутньої професійної діяльності, а саме: усвідомлення бар'єрів, які можуть виникати під час комунікації; відпрацьовування навичок переконання та ефективних способів спілкування в групі, розвинення вміння знаходити аргументи на користь своєї позиції, вміння знаходити підхід до людей; практично опрацювати методи, які допоможуть покращити комунікацію в команді тощо.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку полягають в розробці методичного матеріалу для проведення тренінгових занять із здобувачами вищої освіти в процесі фахової підготовки.

Список використаної літератури.

1. Беседа Н., Воробйов О. Навчальний тренінг як засіб формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3-4 (22-23). С. 161–172.
2. Гращенкова Ж. В. Формування професійної компетентності майбутнього тренера з плавання у процесі вивчення фахових дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 22 с.
3. Добротвор О. В. Комунікативна компетентність як предмет наукового дослідження. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. № 3. С. 56–62.

4. Мулик В. В., Гращенкова Ж. В., Градусов В. О., Мішин М. В., Масляк І. П. Методичні рекомендації щодо практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за освітньо-професійними програмами спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». Харків: ХДАФК, 2020. 152 с.

5. Слободяник Н. В. Спілкування як основа психолого-педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу. *Psychological Journal*. 2018. № 4 (14). С. 206–216. doi: 10.31108/2018vol14iss4.

6. Черезова І. О. Комунікативна компетентність як інтегральна якість особистості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2014. Вип. 1. Т. 1. С. 103–107.

7. Ягупов В. В., Свистун В. І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2007. Т. 71. С. 5–6.

8. Griban G., Vasylieva S., Verbovskiy I., Liashevych A., Lupaina I., Grechanyk O., Temchenko O., Vysochan L., Skyrda T., Denysenko A. Formation of Professional and Communicative Competencies in Future Coaches in Olympic and Professional Sports. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2022. Vol. 13 (5). P. 145–161. doi:10.47750/jett.2022.13.05.014. <https://jett.labosfor.com/index.php/jett/issue/view/28>

ЕВОЛЮЦІЯ ЖІНОЧОЇ ПРОГРАМИ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Валентина ЄРМОЛОВА, к.фіз.вих., доцент

Лідія РАДЧЕНКО, д.фіз.вих., професор

Ірина КРОЛЬ, к.фіз.вих

*Національний університет фізичного виховання і спорту України
Київ, Україна*

Анотація. Стаття присвячена участі жінок в Олімпійських іграх. Представлено еволюцію жіночих змагань в олімпійських програмах.

Ключові слова: жінки, Ігри Олімпіад, Олімпійські зимові ігри, олімпійська програма.

Вступ. Гендерна рівність, інклюзивність та різноманітність є основоположними принципами олімпізму, задекларованими в Олімпійській хартії, і мають вирішальне значення для реалізації бачення МОК та олімпійського руху щодо побудови кращого світу за допомогою спорту. Спорт є однією з найпотужніших платформ для просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок.

Мета – дослідити еволюцію видів спорту в олімпійських програмах, в яких змагаються жінки.

Методи дослідження: аналіз літературних даних та інформації мережі Інтернет, синтез та узагальнення.